

ՀԱՆԳԻՍՏ Ս. ԱԹՈՌՈՅՍ ԴԻԻԱՆԱՊԵՏ ՏԻԱՐ ԿԱՐՊԻՍ ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ

Ոչ եւս է ամենուս սիրելին եւ յարգելին՝ Կարպիս Հինդլեանը, Ս. Աթոռոյս կիսադարեան եւ բազմարդիւն Դիւանապետը: Հանգուցեալը մին էր այն ուշագրաւ անձնաւորութիւններէն, որոնց դազադին առջեւէն կարելի չէ անցնիլ առանց ջաշի եւ ափսոսանքի: Հսկայական ու սուղարդագեղ ծառի մը պէս տապալեցաւ ան, խորունկ պարպ մը ձգելով Երուսաղէմի զաւրութին հայ եւ օտար հոգիներուն խորը:

Երբ մարդերը կը հասնին կեանքի պայմաններու այն դասաւորումին, ուր կեանքը իր զառիթափին է հասած, անոնց մահերը տոմսակներ են լոկ՝ զոր պէտք է ունենալ, բաց գտնելու համար մեծ փառքին դուռը: Մարմնի պարտքին այս վերջին տուրքն էր որ վճարեց յաւէտ անմոռաց Կարպիս Հինդլեանը եւ մտաւ յաւիտենական խաղաղութենէն ներս, արրուած՝ կեանքի խռովքներէն, որ բաժինն է բոլոր մահկանացուներուս:

« Երկար է կեանքը անոնց համար, որոնք զուրկ են մտածելու, զգալու եւ ծառայելու բարիքներէն: Սակայն կարճ՝ Կարպիս Հինդլեանի նման մարդերու, որոնք լեցուն

են իմաստութեամբ, գործելու յօժարութեամբ, հոգեկան կորովով եւ իր ժողովուրդին ու Եկեղեցիին ծառայելու կարելիութիւններով:

Ամէն ուշադրութիւն Ս. Աթոռէն, բայց մանաւանդ իր կողակցէն, որ պահապան հրեշտակը եղաւ իրեն, եւ զաւակներէն, որոնք իր հիւանդութեան վերջին տարիներուն խնամարկուններ դարձան իրեն, անկարող եղան աւելի երկարելու իր թանկագին կեանքը: Սակայն գգուանքին եւ գործիկի համար՝ որոնցմով շրջապատուեցաւ ինքը շարունակ եւ ջնջը իր հաւատքին շնորհիւ մանաւանդ՝ ան կը գոցէր իր նայուածքը կեանքի լոյսին, բարի ժպիտը շրթներուն:

Հիմա որ այլեւս մեր մէջ չունինք զինքը, մեր միտքը կ'անդրադառնայ կեանքին, տարիներուն՝ զոր ան ապրեցաւ մեզի հետ: Հանգուցեալ Կարպիս Հինդեանը յիսուն տարիներէ ի վեր անուն մըն էր Երուսաղէմի Հայութեան եւ օտար շրջանակներէն ներս: Զակառագրուած մեծութիւններու առասպելին դժուար է հաւատալ, որովհետեւ ամէն բան մեր կեանքին մէջ յարաբերական է, ժամանակին եւ առիթներուն կապուած: Սակայն կարելի չէ հաւատալ հիգին, աշխատանքին, ինքզինքը արժեւորելու գաղափարին, երբ միտքն ու հոգին որդեգրուած ծրագրի մը համաձայն կը տանին կեանքի պայքարը: Այդ տեղակէտով Կարպիս Հինդեանը հերոս մը եղած է, անաղմուկ եւ աննահանջ: Իրրեւ հայ եւ Ս. Աթոռոյս պաշտօնատար, պատիւ. կը բերէր իր ազգին եւ յարգանք կը պարտադրէր օտարներուն:

Ենած էր 1897ին՝ Թալաս, անդրանիկ զաւակը իր ծնողաց: Նախնական կրթութիւնը ստացած էր Թալասի, Կեսարիոյ Կիւլպէնկեան Վարժարանը, յետոյ՝ 1912–1914 Ատանա, Ժէզուիթներու դպրոցը: Հայրը, Աւետիս Հինդեան, պետական պաշտօնատար ըլլալուն համար, իրենց պիտի խնայուէր 1915ի տքսորը, եթէ ընդունէին Իսլամութիւնը: Սակայն անոնք, ընտանիքով, կը բաժնեն իրենց ժողովուրդին ճակատագիրը եւ կը բռնեն արքորի ճամբան:

Ժամանակ մը փախստական կը մնայ Հալէպ, յետոյ կ'անցնի Թաշտումազ եւ կ'աշխատի Գերմանական երկաթուղիի ընկերութեան մէջ: Հոս կը հանդիպի Թէդդիկին եւ ուրիշ հայ արքորեայներու, կը ձերբակալուի իր ազգայնական գործունէութեան համար եւ կը բանտարկուի, հազիւ ազատուելով կախաղանէն: Թէդդիկը կը յիշէ այս պարագան իր «Ամէնուն Տարեցոյցը»ին մէջ: Յետոյ կ'անցնի Ատանա եւ կը մտնէ Անգլիական բանակի ծառայութեան, իբրեւ թարգման: Զինադադարէն վերջ, Անգլիական ուժերու հետ կը շրջի Անատոլիոյ զանազան շրջաններ եւ կը գործակցի հայերու կողմէ թուրք ռմբագործներու հետապնդման:

1921ին պաշտօնով Պոլիս կը հրաւիրուի Անգլիացիներու կողմէն, իբրեւ ներկայացուցիչ միջ–դաշնակցային մարմինին, որուն գլխաւոր պաշտօնն էր խուզարկել մարդատար նաւերը: Հոս իրեն կ'ընկերանայ Պր. Կարապետ Նուրեանը, յետոյ Դիւանապետ Ս. Աթոռոյ, կազմելու համար թուրք ռմբագործներու ցանկերը: 1923ին, երբ Դաշնակիցները կը հեռանան Պոլսէն, իր պաշտօնի բերմամբ կը փախցնէ Հայ Հանրապետութեան Պոլսոյ վերջին դեսպանը՝ Պր. Թախթամեան եւ հիւպատոսը՝ Պր. Էպիֆանիան, դեսպանատան ամբողջ կազմով եւ արխիւներով, ինչպէս նաեւ հարիւրի մօտ հայեր եւ իրենց հետ Տրթ. Զայեան եւ Կարտպետ Նուրեան: Նոյն տարին կը մեկնի Յունաստան, ապա Պէյրութ, ուր կը պաշտօնավարէ իբր Ֆրանսերէնի ուսուցիչ Ֆրէնկերու դպրոցին մէջ:

† 1926ին, Դուրեան Պատրիարքի օրով, կը հրաւիրուի Երուսաղէմ եւ շուրջ վաթսուն տարիներ, հինգ Պատրիարքներու շրջանին, կը ծառայէ Հայոց Պատրիարքարանէն ներս, իբրեւ Կալուածոց Քարտուղար եւ ապա Դիւանապետ: 1934ին կ'ամուսնանայ Ատրինէ Կիւտէնեանի հետ եւ կ'ունենայ երեք զաւակներ՝ Աւետիս, Աշխէն եւ Գէորգ: Այս վերջինը այժմ կը վարէ Ս. Աթոռոյ Դիւանապետի պաշտօնը:

Հանգուցեալը ազնիւ էր եւ պարտաճանաչ: Հաւատքն էր իր ամենէն մաքուր շնորհը իբրեւ աղբիւր իր պարտաճանաչութեան եւ անձնութեան: Նախանձախնդիր

էր Ս. Աթոռոյ պատուոյն եւ յառաջդիմութեան: Իր մահը խոր ցաւ պատճառեց բոլոր զինքը մանչցողներուն, մանաւանդ Ս. Աթոռոյ հոգեւոր պետին եւ մարդը Միաբանութեան, որոնք պարկեշտ եւ կարող գործակից մը կը կորսնցնէին յանձին հանգուցեալին:

Ազնիւ եւ պարտաճանաչ մարդոց հոգիին բացատրութիւնը պէտք է որոնել յաճախ հոգիին մէջ այն ժողովուրդին, որուն զաւակներն են անոնք: Ազգին նկարագրին մէջ ծածկուած բարացուցական շւղերն են որ կը յայտնուին, ոսկի զանակներու նման, իր այս կամ այն զաւկին բարոյականին մէջ: Բարեպաշտ մօր մը, ազնուական հօր մը, որոնցմով այնքան հարուստ եղած են Կեսարացի հայ ընտանիքները: Համոզուած ենք ի սրտէ, թէ հանգուցեալ Կարպիս Հինդլեանը, իր ազգին ծոցածին ծնունդը, անոր հոգիին ամենէն հարազատ ներկայացուցիչներէն մին եղաւ մեր մէջ:

Կը հաւատամ թէ սիրելի Կարպիս, երբ կը գոցէիր նայուածքդ կեանքի ստուերին, զգացիր թէ հովէն քշուած խնակ մը չես եղած եւ կրնաս ճակատաբաց կենալ Յաւիտենականին առջեւ, զի քու կեանքդ, յաւէտ անմոռաց Անոր քեզ շնորհած քանքարներուն շահագործումը եղաւ երկրի վրայ, ի շահ ազգիդ, եկեղեցիիդ եւ սիրելիներուդ:

Այժմ հեռու մեզմէ, գէթ մարմնով, կեցած ժամանակին ետեւ, սրբուած ու պարգուած հոգիով, անհուն ներողամտութեամբ կը նայիս մեզի: Բայց մենք չենք հաւատար թէ արժանիքը, սէրը, երախտիքը կրնան մեռնիլ: Դազաղը նաւ մըն է որ կը տանի մարմինը լոկ: Այս խորունկ զգացումով, Ս. Հոգիի մխիթարութիւնը իր հարս-զատներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր իր մահովը վերաւորուած հոգիներուն:

Սէր ու յարգանք իր յիշատակին:

ԽՄԲ.

Ս. ԱԹՈՌՈՅՍ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ ԾՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՅԱԾ Է ՀԵՏԵԻՆԵԱԼ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Ազգը չէ Մեռած, եւ Անհնար է որ Մեռնի» — Թէոդիկ, Բանտի և Աքսորի Տարիներ: Ներածական խօսքով՝ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի: Անթիլիաս, Տպ. Կաթողիկոսութեան Հայոց Կիլիկիոյ, 1985, էջ 175:

Դաւաւոր Արուեստագէտը՝ Թլկատինցի (Յովհաննէս Յարութիւնեան), 1860–1915 — Պէպօ Սիմոնեան: Առանձնատիպ՝ արտատպուած «Հասկ» Հայագիտական Տարեգիրքի Նոր Երջանի Բ.–Գ. Տարիներու Հատորէն (1981–82): Անթիլիաս:

Հէքիաթ Հայաստանի Մասին — Պէպօ Սիմոնեան, Պէյրութ, 1979:

Ռորհրդային Հայաստանի Դրողներու Չ. Համագումարը — Պէպօ Սիմոնեան, Պէյրութ, Տպ. Երբակ, 1971, էջ 31:

Մուլէն Մուլէն Երկնքի (Արձակ էջեր) — Պէպօ Սիմոնեան, Պէյրութ, Հրատ. Կ. Տօնիկեան և Որդիք, 1980, էջ 295:

Սայաթ–Նովա — Առաքել Պատրիկ: Թատերախաղ Չորս Դործողութեամբ, Պէյրութ, Տպ. Տօնիկեան, 1985, էջ 89:

Հայերը Լիբանանի Մէջ (Ե. Հատոր) — Սիսակ Յակոբ Վարժապետեան: Հանրաքիտաբան Լիբանանահայ Գաղութի, 1920–1980 Երջան: Պէյրութ, Համազգայինի Վահէ Սէթեան Տպարան, 1983, էջ 515:

Ամբողջ Ֆրուզայիլիան (Քրոնիկներ) — Ֆապիօ Թոմպարի: Արժանացած Տասներու Դրական Մրցանակին 1929 թ., Իտալիէնէ Թարգմանեց՝ Արամ Յ. Ղորղորեան: Չորրորդ Տպագրութիւն՝ 1933 թ.: Փարիզ, Տպ. Ազէտ, 1985, էջ 305:

Մաղկաւէտ Դարաստանին մէջ — Արամ Յ. Պետրոսեան: Դիմանկարներ Լոյսի Աշխարհէն: Փարիզ, Տպարան Ազէտ, 1984, էջ 576:

Հուսապսակ — Յակոբ Մոմճեան: Յաւերժական Քերթուածներ: Սաննուա, Ֆրանսա, 1985, էջ 84: